

Kappaleella on tehtävänsä

Asiatekstin kappaleilla voi olla esimerkiksi seuraavanlaisia tehtäviä:

- keskeisen tiedon tai pääväitteen esittäminen
- käsitteen määrittely
- asian ja sen taustan esittely tai kuvaaminen
- perustelun, selityksen, täsmennyksen, päätelmän tai esimerkin esittäminen
- kiinnostuksen herättäminen
- ratkaisun tarjoaminen
- vastapuolen näkemyksen esittely ja torjuminen.

Kappaleen tehtävä ja rakenne

Seksikasvatus kuuluu kouluun

Suomen koulujen kansainvälisesti poikkeuksellisen hyväksi arvioitu sukupuolikasvatus on viime lukuvoonna tehdyn kartoituksen mukaan alkanut hiipua. Liikunta- ja kotitaloustuntien vähetessä terveys- ja perhekasvatuksesta on saatettu osassa yläkouluja luopua kokonaan, jolloin asiaa käsitellään ehkä vain kapeasti biologian tunneilla; tärkeä vastuun, tunteiden ja sosiaalisten taitojen käsittely jää pois.

Kaikkien koulujen opetussuunnitelmissa sukupuolikasvatusta ei mainita eivätkä opettajat tiedä, mitä kukin asiasta opettaa tai jättää opettamatta. Muutamassa koulussa korvaukseksi järjestettyjä erilliskursseja tai aihekokonaisuuksia epäillään opetushallituksen ohjeiden vastaisiksi, mikä ei pidä paikkaansa. Terveyskasvatuskin on mukana opetuksen perusteissa.

Sukupuolikasvatusta annetaan yleisesti liian myöhään. Noin 20–30 prosentilla nuorista on ollut jo yhdyntäkokemuksia, kun heille yhdeksännellä luokalla kerrotaan, miten hedelmöitys tapahtuu. Vaikka aktiiviset nuoret saavat tietoa runsaasti muualtakin, opetusta tarvitaan kattamaan aukot ja oikomaan väärinkäsitykset.

Kouluilla on useita vaihtoehtoja huolehtia nuorten seksuaalikasvatuksesta. Opetus voidaan sisällyttää eri oppiaineisiin tai antaa omana kokonaisuutenaan. Tärkeää on keskustella asiasta ja nimetä joku opettaja vastuuseen järjestelyistä. Terveystieteiden henkilökunnan ja ehkä ulkopuolisten asiantuntijoiden avulla ihmisen seksuaalisuutta on mahdollista käsitellä monipuolisesti toisiaan täydentävistä näkökulmista.

Helsingin Sanomat 8.9.1997. Pääkirjoitus.

1.

Tutki oheista laatikkoa *Kappaleella on tehtävänsä* ja lue pääkirjoitus *Seksikasvatus kuuluu kouluun* (s. 36). Määrittele pääkirjoituksen kappaleiden tehtävät. Arvioi kappalejako.

2. Alleviivaa kappaleiden a–e ydinvirkkeet. (Huomaa, että alleviivatuksi ei aina tule koko virke.) Valitse sitten kappaleista muutamia ja tutki, missä tehtävissä tukivirkkeitä on käytetty.

a) Roomalaisen naisen taloudellinen asema oli hyvä, paljon parempi kuin seuraavana tuhatena vuonna. Sisar peri yhtä paljon kuin veli. Isä voi tehdä testamentin tyttärensä hyväksi, ja avioeron sattuessa aviomiehen tuli

palauttaa myötäjäiset. Vaikka naisella ei ollut poliittisia oikeuksia, hänet piti aina ottaa huomioon taloudellisen mahdollisuuden haltijana.

Kaari Utrio, Eevan tyttäret. 1984.

b) Kun Astrid Lindgren on kertonut itsestään ja taustastaan, tarinan värit ovat aina olleet yksinomaan heileitä. Lapsuuden leikkien rikkaus, aistielämysten runsaus, lapsen käsinkosketeltava yhteys luontoon, leikit sisarus-ten kanssa, rakkaat vanhemmat – kaikki näyttäytyy lämpimän auringon kullankeltaisessa valossa. Nostalgia ei ole kysymys, tämä on läsnäolevaa todellisuutta Astrid Lindgrenille, eräänlainen vahva ja elävä voimanlähde, josta hän jatkuvasti ammentaa sekä elämänvoimaa että kirjoittamisen iloa.

*Margareta Strömstedt, Astrid Lindgren. 1977.
Suom. Irmeli Järnefelt.*

c) Suomesta löydettiin tänä vuonna yksitoista valkoselkätikan pesintää. Viime vuonna pesiä löytyi 15, kaksi vuotta sitten 18 ja kolme vuotta sitten 22. Suojelulla on kiire, jos valkoselkätikka halutaan pitää pesimälintuna.

*Pekka Kauppi ja Michael Müller, Valkoselkätikan pesistä palkkioita.
– Helsingin Sanomat 15.9.1994.*

d) Keskustelu Euroopan unionista on ollut outoa. Sitä ovat käyneet lähinnä yli 50-vuotiaat harmaantuneet miehet, jotka yhteen ääneen ovat toistelleet taloutemme romahtavan ilman EU-jäsenyyttä. Missä ovat olleet nuoret? Missä on ollut minun ikäpolveni, joka joutuu korvaamaan mahdollisen EU-jäsenyyden tuottamat tappiot ja elämään EU-maailmassa? Eivät mitkään marttiahtisaaret, perttisalolaiset tai elisabethrehnit enää ole paikalla, kun EU-jäsenyyden likaämpärit kaatuvat meidän niskaamme.

Lukiolainen. 1994.

e) Vuosisadanvaihte Suomen maaseudulla. Heinäpeltoja, sirkkain sirstystä, viikatteen suhahtelua ja ääniä eväskorien lähetyviltä. Hämäriä, päreän valaisemia syysiltoja, kylmiä ja pimeitä talviöitä. Hullaannuttavan suloisia kevätpäiviä, aamukastetta nurmikolla. Talo ja poika, torppa ja torpparin vaimo. Sekä kalvava, polttava ja jäytävä, salainen, ääneen lausumaton rakkaus näiden kahden välillä. Siinä ovat ainekset Arvid Järnefeltin novelliin Hän ja minä.

3. Alla olevat, tekstiyhteydessään liian lyhyet kappaleet on poimittu lukiolaisten kirjoitelmista. Valitse niistä muutama ja kirjoita ne uudelleen täydentäen kappaletta sopivilla tukivirkkeillä.

a) Jo pari ensimmäistä kuukautta osoittivat minulle, että peruskoulun ja lukion välillä on valtava ero.

b) Katsotuimmista televisio-ohjelmista puolet on erilaisia viihdeohjelmia. Niiden osuus osoittaa varsin selvästi, mihin me katsojat olemme mieltyneet.

c) Urheilija haluaa ottaa mittaa vastustajistaan ja näyttää, mihin pystyy. Siihen on hyvä mahdollisuus olympialaisissa.

d) Minun kirjallisuudenlajini on sarjakuvakirjallisuus. Syy mieltymykseeni on se, että sarjakuvien parissa pystyn rentoutumaan paremmin kuin romaania lukiessani.

4.

Valitse yksi alla olevista ydinvirkkeistä. Kirjoita sen varaan rakentuva kappale. Ydinvirketä voit muotoilla vapaasti.

– Kirjoita kappaleesi jatkoksi toinen kappale. Huolehdi siitä, että kappaleiden välissä on siirtymä.

Ydinvirkkeitä

- Pakolaisten pitäisi nopeasti sopeutua suomalaiseen kulttuuriin.
- Pakolaisen sopeutuminen suomalaiseen kulttuuriin käy tuskin kivuitta.
- Syitä suomalaisten nurjaan suhtautumiseen vierasmaalaisia kohtaan on paljon.
- Lukiolaisella ei ole helppoa.
- Monet väittävät, että luokaton lukio on paratiisi.
- Televisioutiset vievät helposti yöunet.
- Lapsuuteni oli onnellinen.
- Aika ei koskaan kultaa lapsuudenmuistoja.
- Armokuoleman oikeutusta voidaan perustella monella tavalla.
- Armokuolema on ehdottomasti väärin.
- Helsinki on Suomen hallinnollinen keskus.